

Inspiráló Kelet-Európa

Interjú Lalo Sánchez del Valle mexikói festőművésszel

„Szabályokba foglalni a művészetet olyan, mintha márványházikót állítanánk fel gyerekeknek a játszótéren.”

Lalo Sánchez del Valle mexikói művészhez rendkívül közel áll a kelet-európai ember szellemisége és értékrendje. Nem először jár itt: 2016-ban a szlovákiai Iza faluban részt vett egy háromhetes összpontosításon, mely gyümölcsözőnek bizonyult, hiszen az ott készült képek jelenleg vándorkiállítás formájában járják Európa városait, mint Bécs vagy Pozsony... június 20-ig pedig a Budapesti Cervantes Intézet Dísztermében tekinthető meg a *Turning the Inside Out*. Lalot a spontaneitásról, a művészeti ágak kölcsönhatásairól, az „Európa-feelingről” és a környezet rombolásáról kérdeztem.

Hogyan fogalmazódott meg benned, hogy festő legyél?

Az ember tehetsége általában már gyerekkorban megmutatkozik. Gyerekkoromban én is jól rajzoltam. Első olajfestményeimet kilenc-tíz éves koromban festettem, de iskolai problémák miatt ez abbamaradt, s nagyjából 18 évesen kezdtem újra rajzolni és festeni. Az ember nagyon hamar észreveszi magán, ha tehetséges valamiben. Főleg a művészetben, például könnyedén rajzol. De elég bátornak is kell lenni ahhoz, hogy valaki szembenézzen a tehetségével, és mindent mást maga mögött hagyjon.

A festményeiden bizonyos gyermeki hozzáállást érez a befogadó. Mi ez pontosan?

Számos művész – köztük én is – egész életében gyerek marad. A festészetemben is fontos szerepet játszik a gyermekiség, mint ösztönösség. Az utóbbi időben egy olyan technikával dolgozom, melyet magam neveztem el „spontán expresszionizmusnak.” Régebben festés előtt vázlatot rajzoltam a vászonra, de valamiért az elkészült festmény végül nem adta vissza azt, amit igazán ki akartam fejezni. Új technikám alapja a vázlat nélküli, kezdetben spontán színes foltok, melyeket több rétegben viszek fel a vászonra, s az így keletkező oxid figurákat rajzol nekem. Mint amikor a felhőket bámulod... Így pontosan az kerül a vászonra, amit a festés pillanatában érzek. Festés közben zenét is hallgatok, hogy meghatározza az ecsetvonásaim ritmusát. Lejátszási listámon gyakran szerepelnek Pink Floyd és The Doors számok, a *Psycho Lady* képem festésekor pedig inkább tombolni vágytam, ezért Iron Maident és AC/DC-t hallgattam.

Vannak expresszionista példaképeid?

Természetesen nagy csodálója vagyok Picassonak, Pollocknak, a német expresszionistáknak, vagy a Cobra mozgalomnak, akik a világháborús sokkok után elképesztően önazonos módon fejezték ki az átélt borzalmakat.

Az itt látható festmények összes figurájára jellemző, hogy szinte az egész vásznat elfoglalja.

Általában nagyobb formátumban festek, 1,5-2 méteres vásznakra. A *Turning the Inside Out* (Bentről kifelé) c. kiállítás darabjai gyakorlati okokból kisebb formátumot igényeltek, hiszen egy vándorkiállítás keretei között szerettem volna bemutatni őket.

***Turning the Inside Out.* Mikor fogalmazódott meg az alapötlet? Hogyan kerültél Kelet-Európába?**

Az egész úgy kezdődött, hogy meghívást kaptam egy szlovákai művészeti műhely háromhetes összpontosítására, melyen 40 művész vett részt. A Komárno melletti tanyán nem igazán foglalkoztam mással a festésen kívül, le is fogytam 7 kilót, de ez talán a kis tanya gasztrokulturájának szokatlanságára is fogható (nevet). Három hétig úgy festettem, mint egy őrült, hajnaltól egészen estig. Nagyon erősen kötődtem a festéshez akkor, és rengeteg érzés tört fel belőlem így: például Mexikó és az ottani emberek hiánya, belső tipródásaim vagy épp gyerekkori emlékek. Szlovákiában fogalmazódott meg bennem egy Európa-szerte bemutatandó vándorkiállítás ötlete. A kiállítás először Bécsben, az ottani Mexikói Nagykövetségen nyílt meg, majd Pozsonyban, a Slovak Radio épületében (mely véleményem szerint lenyűgöző), most pedig itt van a Budapesti Cervantes Intézet Dísztermében. Reményeim szerint láthatja majd a bolgár, szerb, horvát, német, spanyol és francia közönség is.

Inspirál Kelet-Európa?

Nagyon szeretem. Két évvel ezelőtt alig ismertem ezt a helyet, de örülök annak a szabadságérzetnek, amit Magyarországon, Szlovákiában vagy Szerbiában tapasztalok: árad az élet szeretete és élvezete. Úgy vélem, a mexikói és kelet-európai ember értékrendje hasonlóan érzelmközpontú. Nyugat-Európa materialistább lett, Amerika vonásait vette fel, s elvesztette korábbi „Európa-feelingjét.” Berlinben csalódtam egy kicsit ilyen téren, Budapest viszont lenyűgözött az utóbbi négy napban, szeretnék visszatérni, akár festeni is!

Milyen reakciók érkeznek a festményeidre nálunk?

Nagyon pozitívnak érzem a reakciókat. Talán a festmények színvilága hívja fel leginkább az itteniek figyelmét. Persze, aki nem elég nyitott rá, az nem fogja tudni megmondani, hogyan hat rá egy-egy képem. A nyitott nézőből viszont mindenképp kiváltanak valamilyen érzelmet. Amikor a művész érzelmei valóban rögzítve lettek a képen, az ember máris érzi, hogy megszólítja az alkotás.

Mi köze Kelet-Európához annak a festménynek, amelyen papírpénzeket rögzítettél?

Ó igen, az *Expensive Flowers* (Drága virágok)! Virágokat akartam küldeni Szlovákiából Mexikóba valakinek, de nagyon drága lett volna. Ráadásul megmaradt néhány forintom, és azt gondoltam, ha már úgyszem fogom őket felhasználni, ráragasztom őket az egyik képemre, hogy olyan drága virágokat fessek, mint amilyeneket küldeni akartam.

Művészeted milyen mértékben elkötelezett társadalmilag?

A művészet a létező legöncélúbb tevékenység, hiszen kizárólag a művész érzelmeiről kéne szólnia, nincs helye semmiféle társadalmi elkötelezettségnek. Az installációim azonban nagyon is társadalmi célú elgondolásból keletkeznek, mint a *Cerdito* (Kismalac), vagy a *Granja Urbana* (Városi Tanya). Párizsban láttam egy gyerekfoglalkozást, ahol a gyerekeknek le kellett rajzolniuk, hogy honnan származik a reggelijük, és ők növények, tyúk vagy tehén helyett dobozokat rajzoltak. Akkor tudatosítottam a súlyos problémát, hogy lassan teljesen megfeledkezünk az ételünk valódi eredetéről, s így eltűnik az anyafölddel szembeni tiszteletünk, már nem vigyázunk rá úgy, ahogy kéne. Innen erednek az installációim alapötletei.

Erre hívja fel a figyelmet a színes kutyaszobrokból álló installációd is?

Hasonlóan fontos társadalmi üzenetet hordoz, csivavákat ábrázol, és *Chihualiens* a címe. Ez egy spanyol szójáték, ami azt jelenti, „idegen” vagy „földönkívüli” csivavák. Hiszen szerintem már nincs nagyon távol attól az emberiség, hogy a házikedvenceit szín alapján válogassa meg, s ha éppen sárga kiskutyára vágyik, akkor megkaphassa azt. Lassan genetikai örültségekre leszünk képesek.

Ezek szerint többféle művészeti ágban is kifejezed magad. Hogyan egészítik ki ezek egymást nálad?

Igen: festek, szobrász vagyok, installációkat készítek és írok is. Már a harmadik könyvem írom, de még csak az elsőt adjuk ki a közeljövőben. Dalszövegeket, verseket és regényt írok. Egyébként az írás folyamata nálam nagyon hasonlít a festésre. Gyorsan írok, ösztönösen, fűtülök a központozásra és a helyesíráásra. Emiatt nagyon sajnálom a szerkesztőmet. Festéskor mindig érzem, ha eljött az utolsó ecsetvonás ideje; viszont soha nem olvasom újra azt, amit leírtam, mert tudom, hogy a végtelenségig javíthatnám. Néha a festményeimről írok, az érzésekről, amit leolvasok róluk. Hiszen nem lehet tudni, mit ábrázol a festmény, egészen addig, míg el nem készül. Sokszor csak akkor tudok címet adni egy-egy képnek, miután írtam róla.

Szóval érdemes szavakba önteni azt, amit a művész kifejez?

Igen, nagyon fontos beszélni az alkotásokról, és az alkotás körülményeiről. Ez segít a befogadónak abban, hogy lássa, honnan ered az ábrázolás, mit élt át a művész az alkotás pillanatában. És nemcsak a művész szempontjából érdemes tudni ezt, de jó keresztmetszetet nyújthat egy ország vagy akár a világ helyzetéről. Ettől válik egy mű hitelessé.

Mi a mottód?

Azt mondtam egyszer egy mexikói kritikusként, hogy a művészetet nem lehet szabályrendszerbe foglalni, hiszen a szabályok korlátozzák az érzelmek kifejezését. Szabályokba foglalni a művészetet olyan, mintha márványházikót állítanánk fel gyerekeknek a játszótéren.

(Az interjút Zsapka Krisztina készítette)